

26 OKT. 2001

Deze rubricering is
beëindigd na 50 jr.

~~VERTROUWELIJK~~

Stg. GEHEIM

MAANDOVERZICHT

No. 1 1965

BINNENLANDSE VEILIGHEIDSDIENST

V E R T R O U W E L I J K

162

Maandoverzicht no. 1 - 1965

(Tijdvak 1-1-1965 t/m 31-1-1965)

I N H O U D

Blz.

I	<u>Communisme Internationaal</u>	
	De werkelijkheid van het schisma	1
	De situatie in de communistisch geregeerde wereld	2
	West-Europa	4
	De stormcentra van de revolutie	5
	De chaos compleet	7
II	<u>Activiteiten van de communistische Partij Nederland</u>	
	De pro-Chinese oppositie in de CPN	9
	De publiciteit van de CPN	10
	Het proces l'Ecluse	13
	Communistisch bedrijfs- en vakbondswerk	14
III	<u>Activiteiten van de communistische mantelorganisaties</u>	
	Vredesbeweging	17
	Jeugdorganisaties	19
	Verzetsbeweging	21
IV	<u>Andere groeperingen</u>	
	"De Vrije" en de "geheimen" van BB	23
	"Links", nieuw links-socialistisch blad voor Nederland	24
	<u>Stakingsoverzicht januari 1965</u>	26
	<u>Agenda</u>	28

H O O F D S T U K I

COMMUNISME INTERNATIONAAL
=====

De werkelijkheid van het schisma

Met het voorbeeld voor ogen van het herstel van de betrekkingen tussen Belgrado en Moskou, zelfs na een volledige breuk (1948) en ondanks het voortbestaan van een aantal principiële meningsverschillen, blijven sommigen - communisten en niet-communisten - nuchter rekenen met de mogelijkheid, dat ook de vijandschap tussen Moskou en Peking niet eeuwig zal duren. Hoewel het niet voor altijd uitgesloten mag worden, dat de twee strijdende partijen misschien nog eens - onder omstandigheden die men zich nu nog niet kan denken - bereid zullen zijn een tijdelijk compromis aan te gaan of hun betrekkingen meer duurzaam te regelen, in termen bijvoorbeeld van vreedzame coëxistentie, lijkt een verwijzing naar de geschiedenis met Joegoslavië evenwel weinig gelukkig. De aspiraties van Mao Tse-toeng zijn immers niet dezelfde als die van Tito destijds. Terwijl Tito bovendien door Stalin werd verstoten, heeft Mao Tse-toeng zich zelfbewust en met vooropgezette bedoelingen van Moskou afgewend.

De Chinese leider streeft naar niets minder dan de politieke en ideologische hegemonie over de communistische wereld. Zijn ideologisch expansionisme binnen de communistische beweging en zijn territoriaal expansionisme in de Aziatische ruimte vormen een regelrechte bedreiging voor de positie van Moskou en doorkruisen de strategische lijnen van de Sowjet-Russische wereldpolitiek. Het conflict Moskou-Peking is een bittere rivalenstrijd geworden. Naar menselijke berekening zal er derhalve geen of in elk geval geen blijvende "verzoening" mogelijk zijn wanneer niet een van beide grootmachten zijn politiek op essentiële punten wijzigt en bereid is zijn posities in de wereld en in de communistische beweging ingrijpend te herzien.

In de laatste drie jaren heeft het conflict Moskou-Peking bovendien in de communistische beweging in alle delen van de wereld zoveel spanningen gewekt en zoveel sentimenten losgeslagen, dat het moeilijk valt in te zien hoe de schade hier nog hersteld kan worden in het nauwelijks meer dan denkbeeldige geval, dat het tussen de CPSU en de CP-China nog tot een accord zou komen. Tegenover vele communistische partijen buiten het socialistische blok staan thans

pro-Chinese of pro-Russische tegenpartijen en, waar dit niet het geval is, zijn in elk geval fractionistische groepen actief. Verschillende grotere CP-en zijn volledig uiteengevallen. In een aantal landen bestaan op Moskou georiënteerde en pro-Chinese partijen naast elkaar. De verhoudingen tussen deze partijen en oppositiegroepen zijn gespannen en de situatie verslechtert met de dag - met elk woord dat in de onderlinge polemieken gezegd of geschreven wordt, met elk roeyement, met elke nieuwe afsplintering en met het verschijnen van elk nieuw pamflet of periodiek. Voor het herstel van de eenheid zouden zich over de gehele wereld ontelbare vijanden met elkaar moeten verzoenen.

Dit is de werkelijkheid van het schisma, dat zich nog steeds niet formeel heeft voltrokken.

De situatie in de communistisch geregeerde wereld

Van de communistische partijen die aan de macht zijn, nemen er drie voor wat het conflict Moskou-Peking betreft een bijzondere positie in. De Joegoslavische Communisten Bond, die, hoewel onafhankelijk, tot het kamp van Moskou moet worden gerekend, wordt door de CP-China niet als een socialistische partij erkend. De Roemeense Arbeiders Partij onderschrijft weliswaar de ideologische opvattingen van Moskou, doch stelt zich uit nationalistische overwegingen neutraal op, hetgeen vanuit Peking met gevoelens van sympathie wordt gadegeslagen. De Verenigde Partij van de Socialistische Revolutie (Cuba) neemt eveneens een middenpositie in, waarbij zakelijke overwegingen de revolutionaire geestdrift voor het Chinese radicalisme binnen de perken houden.

Van de overige CP-en behoren er zes zonder meer tot het kamp van Moskou: die van Bulgarije, Hongarije, Oost-Duitsland, Polen, Tsjechoslowakije en Mongolië. De CP-en van Noord-Korea en Noord-Vietnam behoren tot het Chinese blok, samen met de Albanese Arbeiders Partij.

Hoewel cijfers met betrekking tot aantallen partijleden in verband met het conflict slechts een betrekkelijke waarde hebben (aangezien bijvoorbeeld de CPSU of de CP-China het eigen ledental gemakkelijk met 10 of 50% zou kunnen verhogen) moge ter illustratie dienen, dat de CPSU en de haar loyale blokpartijen samen ruim 16 miljoen leden tellen tegenover 20 miljoen leden van de Chinese blokpartijen.

Joegoslavië, Roemenië en Cuba zouden derhalve met ruim 2 miljoen partijleden nog geen doorslaggevend gewicht vormen.*)

Over eventuele ideologische controversen binnen de genoemde CP-en is weinig met zekerheid bekend. Ten tijde van het bewind van Chroestsjow is verschillende malen gespeculeerd over het bestaan van een links-radicalen tegenstroming in de leidende kringen van de CPSU. Deze speculaties zijn echter tot nu toe niet gegrond gebleken.

Binnen de CP-China is echter in de loop van de laatste twee jaren een merkwaardige discussie op gang gekomen over de vraag welke van de volgende twee stellingen in verband met de dialectisch-materialistische leer van de "eenheid der tegendelen" juist is: 1) "Eén deelt zich noodzakelijkerwijze in twee", 2) "Twee verbindt zich tot één". De eerste stelling werd in oktober 1963 verdedigd door agit-prop-leider Tsjoë Yang en in verband gebracht met de onvermijdelijkheid van de scheuring in de communistische beweging.**)

De tweede stelling wordt verdedigd o.a. door de 70-jarige partij-ideoloog Yang Hsjen-tsjen, die daarmee de verdenking op zich heeft geladen - en naar het schijnt niet geheel ten onrechte - dat hij een meer "rechtse", verzoeningsgezinde politiek voorstaat. Het dispuut over deze schijnbaar academische kwestie staat in de Chinese partij in het brandpunt van de belangstelling en zal - in verband met de politieke implicaties - voor de on-Maoïstische aanhangers van Yang Hsjen-tsjen wellicht nog gevoelige consequenties hebben.

In Joegoslavië, tenslotte, zou zich in het geheim een revolutionaire marxistisch-leninistische oppositiegroep hebben gevormd, die, na een in juni 1964 gehouden conferentie, een zeer uitvoerig anti-revisionistisch, anti-Titoïstisch manifest zou hebben uitgegeven. Jacques Grippa kreeg het althans toegezonden en publiceerde het op 13 november in zijn blad "La Voix du Peuple".

In dit manifest werden de Joegoslavische communisten opgeroepen zich te verenigen in clandestiene organisaties ter voorbereiding van de stichting van een revolutionaire partij, een (nogal riskante)

*) Deze en andere cijfers in dit artikel worden met enig voorbehoud gegeven. Ze zijn toch wel interessant, aangezien de Chinezen wel hebben willen suggereren, dat het stemrecht van CP-en op internationale conferenties proportioneel zou dienen te zijn met het aantal leden dat wordt vertegenwoordigd.

***) Zie M.O. no. 1, 1964.

onderneming waarbij ook de Joegoslavische arbeiders in het buitenland betrokken zouden moeten worden.*)

West-Europa

"Wanneer de leiders van een partij een niet-revolutionaire koers uitzetten", schreven de Chinezen op 14 juni 1963 in een brief aan de CPSU, "en haar doen verworden tot een reformistische partij, dan zullen in en buiten die partij Marxisten-Leninisten opstaan om hen van hun posten te verjagen". Er was Peking veel aan gelegen, dat deze uitspraak ook in Europa bewaarheid werd.

Nog in dezelfde maand juni belegden Belgische communisten onder leiding van de Chinese stroman Grippa te Brussel een conferentie, waarop zij zich tot de echte vertegenwoordigers van de Brusselse federatie van de CP-België proclameerden en de grondslag legden voor een nieuwe, revolutionaire CP. In korte tijd werkte Grippa zich op tot de voor- naamste voorvechter voor de Chinezen onder de Westeuropese communisten. Hij zocht en kreeg contact met verschillende andere pro-Chinese groeperingen - in Engeland, Italië, Spanje en Nederland en mogelijk ook in Frankrijk en Zwitserland. De door hem eind 1963 gestichte "revolutionaire" CP - bestaande uit een Waalse en een Vlaamse CP en een Brusselse federatie - met een aanhang van enkele honderden leden werd door de Chinezen beschouwd als het levende en overtuigende bewijs dat het Marxisme-Leninisme voor de arbeiders in het Westen nog geen dode letter was.

In de tweede helft van 1963 kwamen in tal van andere Europese CP-en linkse fracties tot ontwikkeling.

In november publiceerde een groep dissidenten in de CP-Groot-Brittannië onder leiding van M. McCreery een geharnast manifest, waarin het revisionisme van de partijleiding werd veroordeeld en de partijleden werden aangespoord de leiders te dwingen zich terug te trekken. Nadat de ondertekenaars van het manifest geroyeerd waren, richtten zij een anti-revisionistisch comité op, waarbij zich verschillende lokale groepen aansloten.

In Oostenrijk volgden pro-Chinese dissidenten onder leiding van H. Parkas en F. Strobl nagenoeg dezelfde gedragslijn. Tezelfder tijd stichtte G. Bulliard in Zwitserland een (onbetekenende) tegenpartij.

*) Het is niet onwaarschijnlijk, dat het manifest afkomstig is van een groep Joegoslavische emigré's elders in Europa (Albanië?).

In Italië rezen pro-Chinese vriendschapsverenigingen en allerlei anders genaamde organisaties als paddestoelen uit de grond.

In december verscheen in Spanje een Marxistisch-Leninistische editie van het (verboden) partijblad "Mundo Obrero", terwijl in de Westerse pers tegelijkertijd berichten begonnen te circuleren over grote aantallen Spaanse communisten - in en buiten de gevangenissen - die zich tot de Chinese lijn bekeerd zouden hebben.

In de loop van 1964 werd het mozaïek nagenoeg gecompleteerd met linkse splintergroepen en vriendschapsorganisaties in Denemarken, Nederland, Frankrijk, Portugal en Griekenland, terwijl een al sinds 1954 bestaande stalinistische splintergroep in Zweden eveneens de zijde van Peking koos.

De CP-China moedigt de activiteiten van deze pro-Chinese fracties en dissidente groeperingen aan, verleent morele en kennelijk ook materiële steun en bevordert het contact tussen de verschillende groepen onderling. De Chinese Vertegenwoordigingen te Bern, Parijs, Londen, Den Haag en Stockholm en de Albanese Legaties in Wenen en Parijs vormen de voornaamste steunpunten voor de pro-Chinese stroming. Jacques Grippa schijnt echter wel gezien te moeten worden als de grote drijvende, coördinerende en bindende kracht. Hij is ideologisch goed geschoold, heeft contacten en - wat belangrijk is - hij weet kennelijk bijzonder goed met Chinees geld om te gaan. Telkens wanneer splintergroepen zich samenvoegen tot een grotere organisatie, zoals vorig jaar in Italië (Milaan) en in Spanje, schijnt hij achter de schermen een rol te spelen.

De stormcentra van de revolutie

In Azië, volgens de Chinezen het voornaamste stormcentrum van de revolutie, heeft een groot aantal partijen de zijde van China gekozen: behalve de CP-en van Noord-Korea en Noord-Vietnam ook die van Birma, Cambodja, Indonesië, Japan, Laos, Maleisië, Thailand en Zuid-Vietnam. In Japan ontstond binnen de CP een vrij sterke op Moskou georiënteerde oppositiegroep onder leiding van Shiga. (Eind 1964 circuleerde in de Japanse pers het gerucht, dat Shiga na een reis naar Moskou voornemens zou zijn in Japan een nieuwe communistische partij op te richten.)

In november 1964 viel de 120.000 leden tellende CP-India na jarenlange fractiestrijd definitief uiteen, toen een aantal linkse

leiders, onder wie Sundaraya en Namboodiripad een zelfstandige pro-Chinese partij stichtten.

In Ceylon werd de situatie de laatste twee jaar al bijzonder verward, doordat zich pro-Chinese groepen afscheidten van elk van de twee voornamelijk "pro-Russische" trotskistische partijen, de CPC zelf in twee stukken brak en zich tegenover de pro-Chinese federatie van vakverenigingen (60.000 leden) een pro-Russische federatie vormde (50.000 leden).

De CP-en van het Nabije Oosten, die tot voor kort vrij algemeen tot het Moskouse kamp gerekend werden, blijken door het conflict eveneens in moeilijkheden te geraken. In de CP-en van Irak en Libanon zijn pro-Chinese fracties tot ontwikkeling gekomen en op een in december te Wenen gehouden congres van (illegale) Arabische CP-en kwam het tot een botsing tussen vóór- en tegenstanders van de lijn van Moskou, zij het, dat de eersten nog in de meerderheid waren.

In cijfers gesproken hebben de Moskou-aanhangers onder de communisten in Azië buiten het blok (het Nabije, Midden en Verre Oosten tezamen) betrekkelijk weinig te betekenen tegenover de pro-Chinezen: ruim 35.000 tegenover 2.030.000. (De CP-en van Indonesië en Japan tellen alleen al ruim 2 miljoen leden.) Bij deze cijfers zijn evenwel de CP-India (120.000 leden) en enkele kleine, min of meer neutrale partijen buiten beschouwing gelaten.

Met betrekking tot de situatie in Afrika kan in het kader van deze beschouwing weinig worden gezegd. Hoewel tal van lokale situaties in dit werelddeel interessant zijn vanwege botsende Chinese en Sowjet-Russische invloeden, zijn de bestaande communistische partijen zelf over het algemeen van geringe betekenis. Afgezien van de CP-Algerije met ongeveer 6.000 leden, tellen zij vrijwel alle minder dan 1.000 aanhangers. De meeste van deze dwergpartijen kunnen officieel tot het kamp van Moskou worden gerekend (wanneer het tenminste enige zin heeft dit zo te stellen). Een enkele - zoals de CP van Kameroen - is op Peking georiënteerd.

In Midden- en Zuid-Amerika kunnen onder de uiterst linkse partijen - afgezien van de zuiver nationalistische partijen of bewegingen - grofweg drie soorten worden onderscheiden: de Moskou-getrouwe communistische partijen, de Fidelistisch nationalistische bewegingen, die, in Moskou teleurgesteld, pro-Chinese sympathieën koesteren zonder zich

nochtans tot het Chinese kamp te willen rekenen en tenslotte de zuiver pro-Chinese groepen.

De communistische partij van Argentinië, de grootste CP van Zuid-Amerika met een aanhang van ongeveer 45.000 leden, staat volledig loyaal ten opzichte van Moskou, evenals de in grootte volgende CP-en van Brazilië (30.000 leden) en Chili (25.000 - 30.000 leden). De Braziliaanse CP kreeg begin 1962 echter een pro-Chinese anti-partij (1.000 leden) tegenover zich, terwijl ook de Chileense zich in de loop van 1963 genoodzaakt zag een (kleine) groep pro-Chinezen te royeren. Een andere grote CP - die van Venezuela (30.000 leden) - oriënteert zich op Castro, daarbij blijk gevend van zeer sterke pro-Chinese sympathieën, welke echter binnen de partij bestreden worden door een Moskou-getrouwe gematigde groep.

De meeste kleinere Latijns-Amerikaanse CP-en behoren tot het kamp van Moskou, doch worden soms gehinderd door de activiteiten van pro-Chinese fracties (zoals b.v. in Bolivia en Ecuador), soms door anti-partijen (zoals in Paraguay en Uruguay).

De CP van Peru (8.000 leden) viel in 1964, na hevige en af en toe gewelddadige broedertwisten in twee vleugels uiteen, waarvan de Chinese contact heeft gezocht met de belangrijkste Fidelistische beweging.

In Mexico is de situatie al even verward als in Ceylon, met drie op Moskou en drie op Peking georiënteerde partijen.

Cijfers met betrekking tot de krachtsverhoudingen tussen de verschillende rivaliserende partijen zijn voor Latijns-Amerika moeilijk te geven. Bepalend voor het totale beeld zijn wel de CP-en van Argentinië, Brazilië, Chili en Venezuela. Hierbij dient evenwel te worden bedacht, dat in de Latijns-Amerikaanse landen meer dan elders geldt, dat de instelling van de verschillende partijen ten opzichte van Moskou en Peking veelal een directe consequentie is van de instelling ten opzichte van de eigen problematiek.

De chaos compleet

Vier CP-en zijn in deze beschouwing nog niet genoemd, die wellicht niet belangrijk zijn vanwege hun ledentallen, maar niettemin in de communistische wereld bijzondere plaatsen innemen: de CP van de Verenigde Staten (10.000 leden), de CP van Canada (3.000 - 4.000 leden), beide behorende tot de trouwe vazallen van

de CPSU en tenslotte de CP van Australië (4.000 leden) en die van Nieuw-Zeeland (250 leden), respectievelijk behorende tot het kamp van Moskou en het Chinese kamp. Van deze partijen wordt die van Australië gehinderd door een pro-Chinese tegenpartij (300 leden), die van Nieuw-Zeeland door een reeds jaren bestaande revisionistische groep en die van de Verenigde Staten door twee pro-Chinese groepen.

Zo is, nog slechts ruw geschetst, de situatie in de communistische beweging op dit ogenblik.

Het is niet verwonderlijk, dat onder deze omstandigheden vele partijen, bekommerd om het herstel van de eenheid, weinig geestdrift kunnen opbrengen voor de door Moskou gepropageerde internationale conferentie.

De chaos is immers te groot, dan dat hierin van bovenaf orde kan worden geschapen.

H O O F D S T U K I I

ACTIVITEITEN VAN DE COMMUNISTISCHE PARTIJ NEDERLAND

De pro-Chinese oppositie in de CPN

Geheel volgens de verwachtingen heeft de CPN-leiding - na de "ont-hullende" publicaties in "De Waarheid" (december 1964) - de leider van de pro-Chinese oppositie rond het maandblad "De Rode Vlag", Chris Bischof, op 5 januari jl. door zijn CPN-afdeling doen roeyeren. Eerst op 13 januari werd het roeyement in "De Waarheid" gepubliceerd. Bischof zou zich schuldig gemaakt hebben aan "fractionistische en tegen de eenheidspolitiiek van de CPN gerichte activiteiten". Verder werd verklaard dat Bischof erkend had deel uit te maken van de redactie van "De Rode Vlag", volgens "De Waarheid" een "anti-communistisch schotschrift dat een onrecht kind is van de Bruggroep". Over Bischofs pro-Chinese optreden werd in het geheel niet gerept.

In het januarinumner van "De Rode Vlag" (verspreid in een oplage van ca. 3000 exemplaren) wordt het roeyement van Bischof zeer fel gekritiseerd. De redactie betoogt dat het nooit in haar bedoeling heeft gelegen om een nieuwe organisatie te stichten, maar dat deze "grove terreurmaatregel" van de zijde van de CPN-leiding kennelijk een poging is om de groep rond "De Rode Vlag" in een positie te manoeuvreren waaruit een nieuwe communistische partij te voorschijn moet komen. De verantwoordelijkheid voor een eventuele scheuring in de Nederlandse CP schuift de redactie dan ook volledig op "deze revisionistische CPN-leiding". Ook internationaal gezien - aldus het pro-Chinese blad - heeft dit CPN-bestuur al gekozen vóór een scheuring in de communistische beweging door zich niet openlijk te keren tegen de door de CPSU voorgestelde internationale conferentie van alle communistische partijen. De insinuatie in "De Waarheid" betreffende nauwe relaties tussen de Bischof-groep en de revisionisten rond het blad "De Brug" doet "De Rode Vlag" (terecht!) af als leugen en laster. "Wij zijn de gebalde vuist van de Nederlandse arbeiders die niets te maken hebben met de rechtse elementen van de Bruggroep", zo besluit de redactie haar commentaar.

Naar verluidt zouden de publicaties in "De Waarheid" ook in de CPN-gelederen niet erg best ontvangen zijn. Men zou - hoewel in het algemeen overtuigd van de wenselijkheid van Bischofs roeyement - de ar-

gumentatie goedkoop en niet geheel in overeenstemming met de waarheid gevonden hebben.

De Rotterdamse pro-Chinese oppositiegroep greep deze "Waarheid"-artikelen aan om zich duidelijk te distanciëren van "De Rode Vlag". Zij betoogde in het decembernummer van haar maandblad "Spartacus" (oplage ca. 2500 exemplaren) dat de groep rond "De Rode Vlag" zeer ernstige politieke fouten had gemaakt. Onder meer hadden de aanhangers van Bischoff "geen contact met de massa" kunnen krijgen en bovendien bleven zij een verkeerde opvatting over partijdiscipline huldigen. De groep rond "De Rode Vlag" was van mening dat zij zich aan de meerderheidsbesluiten van de CPN moest houden, aldus "Spartacus", daardoor kon er van samenwerking met het "Marxistisch-Leninistisch Centrum" (de groep rond "Spartacus") geen sprake zijn. Beslist tegen beter weten in stelden de Rotterdammers aan het eind van dit zeer kritische artikel dat "De Rode Vlag" duidelijk "in het schuitje van de revisionistische Bruggroep vaart". Alle "strijdbare communisten" werden dan ook opgeroepen zich te verenigen rond "Spartacus".

Hoewel uit deze publicatie van de Rotterdamse oppositiegroep weer eens duidelijk bleek dat de samenwerking met de aanhangers van Bischoff veel te wensen overlaat, schijnt de verhouding tussen beide groepen in januari van dit jaar iets te zijn verbeterd. Mogelijk onder invloed van de Chinezen, die uiteraard gaarne een zo groot mogelijke eenheid in de oppositie wensen te brengen. Mogelijk ook omdat de CPN-leiding thans ook de leiders van de groep rond "Spartacus" uit haar gelederen wil doen royeren. Zij kampt daarbij echter met de moeilijkheid dat de aanhang van Schrevel in enkele Rotterdamse partij-afdelingen zo groot is, dat de meerderheid, nodig om een royement te bekrachtigen, maar nauwelijks gevonden zal kunnen worden.

De publiciteit van de CPN

Hervormingen bij "De Waarheid"

De toenemende kritiek in partijkringen op "De Waarheid", blijkt bij de partijleiding weerklank te hebben gevonden. De ernstigste bezwaren waren die van de post-abonnees (naar schatting een derde deel van het abonneebestand). Zij ontvingen in de loop van de dag een krant die de vorige middag al gedrukt was en dus bepaald geen actu-

eel nieuws kon brengen. Sedert het begin van dit jaar wordt deze post-editie in de vroege morgen van de dag van bezorging gedrukt. Samenhangende daarmee functioneert bij "De Waarheid" weer een avond- en nachteditie. Het redactie-bureau is 's nachts tot half twee open.

De voorzieningen in de redactiebezetting die daartoe nodig waren zijn uitgebreid met maatregelen die tegemoet komen aan andere klachten. In de loop van december al moest Joop Morrien de functie van eindredacteur (verantwoordelijk voor de dagelijkse vaststelling van de vormgeving van de krant) afstaan aan Ger Verrips, tot dan toe redacteur-buitenland. Op de plaats van de langdurig zieke Fred Schoonenberg (redactie-binnenland) werd Wim Swart ingezet. Swart werkte de laatste jaren op het partij-bureau (propaganda en brochurehandel).

Verder werden Nico Clerx aan de redactie toegevoegd, die daartoe werd onttrokken aan de leiding van district Rotterdam en Peter Boezeman. Boezeman heeft een veeljarige redactionele ervaring met het weekblad "Uilenspiegel". Laatstelijk was hij werkzaam in de "Waarheid"-drukkerij.

Te oordelen naar de veranderde opmaak lijkt het streven van de vernieuwde redactie-staf er op gericht te zijn "De Waarheid" aantrekkelijker te maken en meer dan voorheen een gezinsblad te doen zijn. Niet is gebleken dat voet wordt gegeven aan de nog wel hier en daar in partijkringen geuite wens het blad politiek harder en rechtlijniiger te redigeren. In het kader van de zgn. "nieuwe oriëntering" zou zulks ook moeilijk passen.

Streekbladen

In het kader van de "nieuwe oriëntatie" van de CPN wordt aan regionale en lokale activiteiten een grote plaats toegedacht bij de pogingen de publieke opinie ten gunste van de CPN om te buigen. Als één van die pogingen kan worden gezien de uitgifte van het advertentieblad "Ons Noorderkwartier" door het bestuur van het CPN-district Noord-Holland-Noord. Dit blad, sedert oktober 1964 viermaal in dit rayon verschenen, wordt gratis huis-aan-huis bezorgd. Het telt 4 tot 6 pagina's dagbladformaat, is voor ruim de helft gevuld met advertenties en bevatte overigens beschouwingen en interviews over regionale aangelegenheden. Naar verluidt zou de exploitatie, in verband met de advertentie-inkomsten, de CPN weinig kosten. De partijleiding stelde, mede daarom, het initiatief van Noord-Holland-Noord de andere distric-

ten dan ook ten voorbeeld.

Vernomen werd dat getracht zal worden nu ook in Groningen en Friesland een blad als "Ons Noorderkwartier" op te zetten. (De in verschillende stadswijken van Amsterdam huis-aan-huis verspreide CPN-buurtkrantjes, bevatten weinig of geen advertenties en kunnen qua opzet niet met "Ons Noorderkwartier" worden vergeleken).

In verband met de prioriteit die de CPN-leiding wil geven aan de regionale advertentiebladen die voornamelijk agrarische gebieden (Noord-Holland-Noord en straks Groningen/Friesland) bestrijken, zal het uitgeven van de "boerenkrant", getiteld: "Wat wij ervan zeggen", wel worden beëindigd.

"Kontrast"

Omstreeks augustus/september 1963 verscheen het eerste nummer van het "marxistisch" kwartaalschrift "Kontrast", een uitgave van enkele CPN-ers, bestemd voor jonge intellectuelen en kunstenaars. De eerste jaargang trok weinig aandacht, vooral door het ontbreken van een bekwam uitgeversapparaat. Verkoop, werving en administratie waren in handen van Rie Hoekstra Knaack. Deze schoonzuster van de CPN-secretaris Henk Hoekstra (zij is de echtgenote van de arts Jacques Hoekstra, Amsterdams CPN-gemeenteraadslid) mist de vakkennis, die het "opzetten" van een nieuw, tamelijk exclusief tijdschrift vereist. Met ingang van de tweede jaargang blijkt de CPN-uitgeverij "Pegasus" met de exploitatie te zijn belast. Waarschijnlijk om de onmiskenbare communistische herkomst van "Kontrast" niet te zeer te doen opvallen, bedient "Pegasus" zich hiertoe van een postbusnummer, dat op naam staat van een harer employees.

De tweede jaargang van "Kontrast" zal vijf nummers omvatten. Veelbelovend werd begonnen met een nummer dat nagenoeg geheel gewijd was aan de nagedachtenis van de dichter Herman Gorter, de mede-oprichter van de CPN-voorlopers SDP (Sociaal-Democratische Partij) en CPH (Communistische Partij Holland). Het bevatte o.m. een bloemlezing uit Gorters nog niet eerder gepubliceerde correspondentie met de vroegere partijleider Wijnkoop.

Een bijzonderheid mag worden genoemd dat de redactie - niet alleen voor het Gorter-nummer - de directe of indirecte medewerking wist te verwerven van enkele vooraanstaande niet-communistische publicisten.

"Kontrast" kan een rol gaan spelen in de politiek van "nieuwe oriëntering" van de CPN, waardoor wordt verklaard waarom de partijleiding zich achter een dergelijke kostbare, niet op de massa gerichte uitgave heeft gesteld.

"Politiek en Cultuur"

Het maandblad "Politiek en Cultuur", kaderblad van de CPN, trok de laatste tijd slechts de aandacht door de afkondiging van een prijsverhoging, ingegaan per 1 januari jl. Een jaarabonnement kost thans f.7.20 in plaats van f.5.50, de prijs van losse nummers is van 50 cp 70 cent per exemplaar gebracht. Ter compensatie werd de lezers een verbetering van het uiterlijk van het blad in het vooruitzicht gesteld.

Gezien de beperkte oplage, omstreeks 2500 exemplaren, zal de exploitatie-rekening nog wel tekorten blijven vertonen. De partijleiding schijnt echter terug te schrikken voor de alternatieven: opheffing van het orgaan, dat reeds ver voor de oorlog verscheen, hetgeen min of meer het prijsgeven betekent van een traditie, dan wel vergroting van de lezerskring door drastische verbetering van de tot dusverre zo saaie, moeilijk leesbare inhoud.

Het proces l'Ecluse

Voor de Amsterdamse Rechtbank diende op 26 januari jl. het proces van de Zutphense parfumeriehandelaar W.L.l'Ecluse contra de Stichting Bepenak, uitgeefster van "De Waarheid". Aanleiding daartoe was, een artikel in "De Waarheid" van 9 maart 1963 over het (wan-)gedrag van l'Ecluse in de jaren 1940-1945. l'Ecluse voelde zich daardoor beledigd en eiste deswege f.50.000.- schadeloosstelling. Voor de schade die hij tengevolge van het gewraakte artikel zakelijk zou hebben geleden, verlangde hij een vergoeding van f.56.000.-

De Rechtbank beperkte zich vooralsnog tot een uitspraak inzake de eerstgenoemde eis. Het artikel in kwestie werd door de wijze waarop de feiten waren weergegeven inderdaad beledigend bevonden. De te betalen schadeloosstelling daarvoor werd door de Rechtbank evenwel beperkt tot f.1.000.- Verder werd de Stichting Bepenak veroordeeld tot betaling van f.600.- proceskosten.

Wat de tweede eis betreft bepaalde de Rechtbank dat daarvoor een zgn. schadestaatprocedure moet worden gevoerd. Het conservatoir beslag op het gebouw "Felix Meritis" werd van waarde verklaard.

De "Waarheid"-commentator acht de uitspraak niet te rijmen met het feit, dat de Rechtbank de juistheid van de door "De Waarheid" gepubliceerde gegevens moest erkennen. Daarmede wordt verder geborduurd aan de scheve voorstelling van zaken, die "De Waarheid" in dit verband steeds gaf, als zouden uitsluitend de gegevens op zichzelf in het geding zijn. Verder wordt de uitspraak een precedent genoemd, dat het schrijven over oorlogsmisdadigers riskant maakt en zij acht deze daarom een gevaar voor de democratie. De vrienden van de krant werden opgewekt hun solidariteit in klinkende munt tot uitdrukking te brengen.

Communistisch bedrijfs- en vakbondswerk

Op het sociaal-economische terrein hadden in januari vooral de vernieuwingen der CAO's voor metaalbewerkers en voor havenarbeiders de voortdurende aandacht van de communisten. "De Waarheid" opende het nieuwe jaar met de uitroep: Voor 700.000 werkers nog geen nieuwe CAO! Directe loonsverhoging per bedrijf noodzakelijk!

Wegens het afspringen van de onderhandelingen was er voor de metaalbedrijven op 2 januari een CAO-loze periode ingegaan. De drie erkende vakbonden besloten hun werk in de vakraad voor de metaalindustrie te stoppen. Op 20 januari kwamen werknemers en werkgevers toch nog tot overeenstemming: de uurlonen gaan per 1-1-1965 met maximum 21 cent omhoog, de eventueel reeds eerder toegekende 4% "differentiatie" daarbij inbegrepen; per 1 juli 1965 wordt een nieuwe CAO afgesloten. In de eerste week van januari kwamen CPN-leden-metaalbewerkers (onder wie een aantal ondernemingsraadsleden) bijeen om de mogelijkheden van daadwerkelijke actie op de metaalbedrijven onder ogen te zien. De leiding drong aan op het organiseren van stakingen. De aanwezigen zegden toe hun best te zullen doen, doch stonden kennelijk wat sceptisch tegenover de praktische uitvoerbaarheid. Slechts bij een tweetal Amsterdamse metaalbedrijven waar de communisten veel invloed hebben, kwam het nadien tot korte strubbelingen. De communisten bij de NDSM lieten niets van zich horen, mogelijk als gevolg van het ontslag van drie hunner bekendste voormannen tijdens de stakingen in september 1964.

In de communistische agitatie wordt de loonovereenkomst in de metaal thans dusdanig "geïnterpreteerd" dat het loonbedrag minimaal met 21 cent per uur zou moeten worden verhoogd. Hieraan wordt de eis van onmiddellijke uitkering gekoppeld.

Ontevredenheid over de slepende loononderhandelingen kwam verder

vooral tot uiting onder de Amsterdamse havenarbeiders. Het is moeilijk vast te stellen in hoeverre de activiteit van communisten hierop van invloed is geweest. De bij het Centrum (voorheen de EVC-1958) aangesloten transportarbeidersbond, de ABT, verspreidde op 6 januari in de havens een pamflet, waarin o.m. gezegd werd: "Laat je niet afschepen met het loondotaat van 5% van de regering en treedt eensgezind en massaal op voor de ABT-eis van f.17.50 loonsverhoging per week".

Op 11 januari braken enkele stakingen van beperkte omvang in de houthaven uit. De ABT kwam prompt de volgende morgen met een pamflet, waarin het nut van korte protestacties per bedrijf, in navolging van de houthaven, werd uiteengezet, ter ondersteuning van de vakbondsonderhandelingen. (Diezelfde avond zou de NBV/NVV een centrale kadervergadering houden). De 13e januari verspreidde de ABT opnieuw een pamflet. Daarin werd gemeld dat nu ook bij de Maatschappij Nederland enige uren was gestaakt en werd wederom aangezet tot "korte protestacties" bij de overige havenbedrijven. Ook stelde de ABT dat de eisen, geponeerd op de ledenvergaderingen van de erkende bedrijfsbonden, moesten worden ingewilligd. (De communisten verwachtten het heil steeds van de ledenvergaderingen).

Een pamflet dat de ABT op 20 januari 's morgens verspreidde, verzekerde dat het goed zou zijn als er die dag en de volgende weer met korte acties druk werd uitgeoefend. (Op 19 januari was tenslotte toch overeenstemming tussen werkgevers en vakbonden bereikt. Het resultaat moest nog aan de leden ter goedkeuring worden voorgelegd). Als de NBV/NVV besluit de staking te proclameren - aldus het pamflet - dan kan die bond op alle havenarbeiders rekenen. De leden van de NBV werden aangespoord de uitgeschreven ledenvergadering massaal te bezoeken. Tevens werd gewaarschuwd tegen "scheurmakerspraktijken" van het OVB. Aan dit anarcho-syndicalistisch vakverbond, dat zijn zetel in Rotterdam heeft en onder de Amsterdamse havenarbeiders slechts een zeer geringe aanhang bezit, werd het voornemen tot het uitroepen van een staking van grotere omvang toegedicht. De ABT was hier tegen en handhaafde zijn oproep tot "speldeprikacties". (In de ledenvergaderingen van 23 en 24 januari werd de CAO te Rotterdam goedgekeurd, doch te Amsterdam door de NVV- en NKV-bonden verworpen. In de ontwerp-CAO bleef de verhoging voor de laagstbezoldigden, alles inbegrepen, nauwelijks beneden de f.17.50, een eis waarvoor de ABT al enige maanden had geageerd).

In 500.000 exemplaren kwam op 13 januari een landelijk loonmanifest "Omhoog de lonen" van de communistische persen. Het werd overal in den lande verspreid, o.m. op 15 januari in de Amsterdamse haven. De CPN riep daarin alle werkers op zich aaneen te sluiten voor de onmiddellijke inwilliging van de door de vakbonden voor de nieuwe CAO's gestelde eisen en tot het organiseren van de strijd onder leiding van actie-comité's om in samenwerking met de NVV-bonden betere arbeidsvoorwaarden af te dwingen.

In hoofdartikelen in "De Waarheid" werd de regering gebrandmerkt als openlijke vertegenwoordiger van een aantal monopolies. De regering loopt met de grote ondernemers het hardst in de wedstrijd om de prijsverhogingen. Reden te meer, aldus het blad, om het schamele loondictaat van 5% van de hand te wijzen.

Wessel Hartog, voorzitter van het Centrum en lid DB-CPN, vatte in "De Waarheid" van 29 januari het actie-standpunt van de CPN op het gebied van de lonen als volgt samen:

"Thans gaat het er om de strijd per bedrijf te organiseren voor loonovereenkomsten, die boven de CAO uitgaan. Dit kan worden bereikt onder leiding van uit de arbeiders gekozen actie-comité's en in samenwerking met de plaatselijke vakbonden, naar het voorbeeld van de Amsterdamse bouwvakarbeiders. Niet alleen een strijd om meer geld. Het is een strijd tegen de loondictatuur van de grote monopolies en vóór het recht om in de bedrijfstakken vrijelijk over de loonvorming te kunnen beslissen zonder het veto van de regering. Deze strijd is er tevens op gericht om door de ondernemingsraden de bevoegdheid af te dwingen om extra loonovereenkomsten af te sluiten, die boven de CAO uitgaan."

H O O F D S T U K III

ACTIVITEITEN VAN DE COMMUNISTISCHE MANTELORGANISATIES

Vredesbeweging

De anti-MLF-demonstratie, door het pacifistische Comité 1961 voor de vrede en de communistische Nederlandse Vredesraad (NVR) voorbereid, werd op 9 januari j.l. te Amsterdam gehouden. Onder de circa 5000 demonstranten bevonden zich veel jongeren. Kennelijk was dit een gevolg van de oproep tot deelname van verschillende studenten- en jeugdorganisaties zoals het ANJV, de OPSJ en Perikles, die zich volgens de pers met het Algemeen Dispuut van Katholieke Studenten, de Jongerenwerkgroep van "Kerk en Vrede", de Pacifistische Socialistische Jongerenwerkgroep, Politeia en de Socialistische Ontmoetings Kernen verenigd hadden in een "studenten-actiecomité MLF". Naderhand sloten zich daarbij nog aan de Studenten-Societeit Olofspoort, de Socialistische jeugd en de Algemene Studenten Vereniging Amsterdam (ASVA).

Gedurende de laatste periode van de voorbereidingen, die niet dan met veel wrijving tussen de NVR en het Comité 1961 verliepen, werd nog een "breed" ad-hoc comité van 13 personen opgericht, waarin namens de NVR G. Maas, mevrouw M.B. Minnaert-Coelingh en de schrijver Theun de Vries zitting hadden. Van de overige comité-leden, die uiteenlopende politieke richtingen waren toegedaan, had het merendeel zich reeds vroeger met vredes-propaganda bezig gehouden. Hieronder bevonden zich de professoren B. Delfgaauw en A.J. Rasker, die samen met Theun de Vries op de slotmeeting in het oude RAI-gebouw (thans de Sporthal-Zuid) het woord voerden.

Vroeg in de middag werd de stoet op de Westermarkt geformeerd. Ofschoon de deelname vrij was werden overal à raison van een kwartje deelnemerskaarten verkocht met de opdruk "MLF ? Neen", welke zichtbaar op de kleding moesten worden gedragen. Wel werden veel leuzen en spandoeken medegevoerd maar het aantal was toch beduidend geringer dan vorig jaar.

Te ongeveer 14 uur vertrok de lange stoet in rustige optocht via de aangegeven route naar de sporthal-Zuid, alwaar de laatste deelnemers te 16.15 uur arriveerden.

Boven het podium in de vergaderzaal was een spandoek aangebracht met het opschrift "Nederland let op Uw zaak, er is een atoomvloed in de maak".

Na een kort welkomstwoord van voorzitter J. Kassies sprak professor Delfgaauw. Spreker meende als mens, Christen en filosoof de MLF te moeten afwijzen, omdat deze z.i. een stap terug betekent. In het streven naar ontwapening is het onaanvaardbaar, dat de bewapening wordt uitgebreid, waarbij nog wel West-Duitsland medebeheerder wordt van atoomwapens.

Na deze korte rede werd ter bestrijding van de onkosten een collecte gehouden welke, naar later werd medegedeeld, 1700 gulden opbracht.

Daarna sprak professor Rasker over de gevaren van de MLF. Deze schijnt voorlopig weliswaar van de baan, maar men kan op het plan terugkomen. In opzet zou West-Duitsland 32% van de zeer hoge kosten dragen en een dienovereenkomstige mate van zeggenschap in de MLF krijgen. Gezien de ervaringen met de Duitse opvattingen in het verleden kan niemand garanderen, dat een deel van de MLF, opererende in de Oostzee en mede onder bevel van Duitse officieren, niet zal worden gebruikt voor Groot-Duitse doeleinden. Beter ware het de daarvoor benodigde gelden te gebruiken voor hulp aan de ontwikkelingsgebieden.

Theun de Vries tenslotte richtte zich, evenals professor Rasker, voornamelijk tegen West-Duitsland. Na de oorlog, aldus deze spreker, is overeengekomen, dat Duitsland nimmer de beschikking over atoomwapens zou krijgen, maar via een achterdeur krijgt ze deze dan toch. Wij moeten ons afvragen of de oostelijke landen dit zullen aanvaarden zonder tegenmaatregelen. Mogelijk wensen zij juist een uitbreiding van de veiligheidszône, hetgeen tot conflicten kan leiden in verband met de aanspraken, die West-Duitsland op gebieden in het Oosten maakt. Spreker meende, dat het geld voor de MLF beter kan worden besteed aan woningbouw, betere sociale voorzieningen en loonsverhoging.

Aan het slot van de levendig verlopen meeting werd op voorstel van Kassies een telegram gezonden aan de Regering en de Staten-Generaal, waarin aangedrongen werd op afwijzing van alle MLF-verdragen. Ook aanvaardde de vergadering het voorstel om aan de Regering een gedetailleerd rapport te zenden over de gevaren van de MLF voor Nederland.

Verschillende Nederlandse dagbladen wijdden een artikel aan de demonstratie, sommige slechts een kort verslag, andere kritisch-beschouwelijk.

Het Russische partijblad "Pravda" van 12 januari noemde de demonstratie "de grootste in de na-oorlogse geschiedenis van het land". Volgens dit blad hadden zich 15.000 mensen in een 7 kilometer lange stoet verzameld. Melding werd gemaakt van een besluit een representatieve delegatie naar de Regering te zenden om de eisen van de Nederlandse voorstanders van de vrede uitvoerig uiteen te zetten. De Russische televisie zond een bericht over de demonstratie uit, waarbij de kijkers een foto werd getoond.

Jeugdorganisaties

10de ANJV-congres

Op 25, 26 en 27 december 1964 organiseerde het Algemeen Nederlands Jeugdverbond (ANJV) zijn 10de statutaire congres. Aan de beraadslagingen, die in Amsterdam plaatsvonden onder de leuze "Wij, de mensen van morgen", namen 227 jongeren deel, waarvan 187 als gedelegeerden. Ook waren enige gasten uit het buitenland aanwezig.

Vrij veel aandacht werd besteed aan de gezamenlijke activiteiten van communisten en pacifisten tegen de vorming van een multilaterale kernmacht (MLF). Het ANJV tracht de gevoelens van onbehagen die onder sommige groepen jongeren daartegen bestaan uit te buiten en dienstbaar te maken aan de begeerde eenheid van actie met andersdenkenden.

Een groot gedeelte van de congresrede van Roel Walraven was aan die samenwerking gewijd. Volgens hem was het niet belangrijk of jeugdorganisaties het in alles met elkaar eens zijn. Het gaat er volgens hem om of zij de "mensen van morgen" willen zijn en ondanks meningsverschillen een gezamenlijke weg willen gaan in de strijd tegen de vorming van een MLF. Iedere vorm van spreiding van kernwapens en het in handen geven ervan aan Westduitse generaals, aldus Walraven, moet onmogelijk gemaakt worden.

Als resultaat van reeds bereikte samenwerking wees hij op het communiqué waarin een elftal communistische en niet-communistische jeugd- en studentenorganisaties opriep deel te nemen aan de op 9 januari j.l. in de hoofdstad te houden anti-MLF betoging. Spreker verklaarde in dit verband met nadruk, dat het ANJV graag wil samenwerken met leden van de Federatie van Jongerengroepen in de P.v.d.A. (FJG).

Henk Hoekstra, secretaris van de CPN, die namens de partij aanwezig was, feliciteerde het verbond met de behaalde resultaten bij het versterken van de eenheid onder jongeren.

Hij noemde dit het begin van een doorbraak.

Over de betekenis van de Politieke Jongeren Contactraden, sprak een afgevaardigde uit Utrecht, Gijs Schreuders. Hij achtte deze contactraden van bijzonder belang voor het ANJV, aangezien zij het middel bij uitstek waren gebleken om contacten met andersdenkenden te leggen en uit te bouwen. Thans heeft het verbond in 13 gemeenten in een dergelijke politieke contactraad zitting.

Op het congres werden mededelingen gedaan over de viering van het 20-jarig bestaan van het ANJV. Dit zal gebeuren op een "nationaal treffen" dat op 29 mei 1965 in het nieuwe RAI-gebouw in Amsterdam georganiseerd wordt. De viering zal in het teken staan van de strijd voor de vrede, voor een kortere werkdag voor de jeugd en een verdere verkorting van de militaire dienstdienst. Het ANJV hoopt aan deze bijeenkomst 3 à 4000 jongeren te laten deelnemen.

In de discussie-grondslag, een gestencild document van vijftien bladzijden, dat kort voor het congres aan de gedelegeerden werd uitgereikt, werd aandacht besteed aan de Nederlandse deelneming aan het 9e Wereldjeugdfestival, dat van 28 juli tot en met 7 augustus 1965 in Algiers zal worden gehouden. Daarin werd medegedeeld, dat de voorbereiding het ANJV veel nieuwe contacten zal opleveren met jongeren van niet-communistische huize. Het verbond stelt nadrukkelijk vast, dat het wil samenwerken met allen, die de doelstellingen van het festival onderschrijven. Geen samenwerking zal mogelijk zijn met hen, die uit andere motieven mee willen gaan naar Algiers.

De discussies leverden weinig nieuws op. Tussendoor voerden ook enige buitenlandse gasten het woord, o.m. Raymond Mundall, afkomstig uit Brits-Guyana. Hij sprak namens de Wereldfederatie van Democratische Jeugd (WFDJ), bij welke organisatie het ANJV is aangesloten. Mundall is redacteur van het WFDJ-periodiek "World Youth". Andere buitenlandse gasten waren Marianne Wagemans uit België, Jörgen Larssen uit Denemarken, György Novak uit Hongarije en Joeri Woronow uit de Sowjet-Unie, hoofdredacteur van de "Komsomolskaja Prawda".

In een huishoudelijke (besloten) zitting werd een nieuw hoofdbestuur gekozen, dat kleiner is dan het vorige. Tot aan het congres bestond dit uit 35 jongeren, nu zijn het er 27 of 29. Ter vervanging van Bart Schmidt, die in partijverband een functie krijgt, werd Roel Walraven voorzitter van het verbond.

Het nieuwe hoofdbestuur telt een tiental nieuwe gezichten. Acht van de oude bestuurders keerden daarin niet terug, omdat bij herhaling gebleken was, dat zij zich onttrokken aan de hun opgedragen werkzaamheden.

Verzetsbeweging

Het Nederlandse Auschwitz Comité belegde op 26, 27 en 28 januari 1965 achtereenvolgens in Amsterdam, Rotterdam en Den Haag bijeenkomsten ter herdenking van de bevrijding in januari 1945 van het concentratiekamp Auschwitz.

Teneinde aan deze herdenking in het 20e jaar na de bevrijding bijzondere luister bij te zetten, was door het NAC een "breed" comité van aanbeveling gevormd van 65 leden. Het was samengesteld uit kunstenaars en intellectuelen (o.m. drie rectores-magnifici van Nederlandse universiteiten) en enkele tientallen joodse landgenoten o.w. vier opperrabbijnen. Naast dit landelijke aanbevelingscomité waren in Rotterdam en Den Haag kleine plaatselijke comité's gevormd.

Het Nederlandse Auschwitz Comité is het belangrijkste "mantel" comité van de vereniging Verenigd Verzet 1940-1945. Het werd in 1956 opgericht op instigatie van deze communistische verzetsorganisatie. Het betrekkelijk kleine bestuur is van het begin af aan door communisten overheerst, hetgeen echter door voorzichtige leiding voor het merendeel der gewone leden verborgen bleef.

Het NAC trekt mede daarom bij zijn herdenkingsbijeenkomsten elk jaar grote aantallen niet-communistische bezoekers. Een andere factor is nog, dat er naast dit communistische comité geen ander, algemeen comité bestaat, zoals voor enige andere van de vroegere concentratiekampen wel het geval is. De rabbijnen van joodse gemeenten stonden in het verleden in het algemeen afwijzend tegenover het NAC. De laatste jaren echter zijn enkele opperrabbijnen ertoe overgegaan op de herdenkingsbijeenkomsten van het NAC het woord te voeren. Ook werden adressen van de joodse gemeenten ingeschakeld bij de kaartverkoop. Naast de Nederlandse musici en artisten, die aan de herdenkingsbijeenkomsten hun medewerking verleenden, traden een Russische pianist en een Poolse zangeres op. De bijeenkomst van 26 januari in Amsterdam - in het Concertgebouw - werd bijgewoond door ruim 2.000 personen. De vergadering zond een telegram aan de regering van de Duitse Bondsrepubliek om te protesteren tegen verjaring van oorlogsmisdaden en aan de Nederlandse regering om erop aan te dringen, dat zij alsnog

een bijdrage zal geven voor het Auschwitz-monument in Polen. Ook werd de Nederlandse Regering gevraagd in de Veiligheidsraad te protesteren tegen verjaring van oorlogsmisdaden in de Bondsrepubliek.

H O O F D S T U K IV

ANDERE GROEPERINGEN

"De Vrije" en de "geheimen" van BB

Een opvallend incident tijdens de anti-MLF demonstratie te Amsterdam op 9 januari j.l. was de verspreiding van de circulaire "BB-geheimen", die namens het anarchistisch maandblad "De Vrije" was ondertekend door het redactielid Roel van Duyn.

De circulaire behelst een opsomming van locaties van reeds aanwezige en nog te construeren openbare en bedrijfsschuilplaatsen in Amsterdam, alsmede een schets met toelichting over de BB-commandopost in de hoofdstad.

In het pamflet wordt o.m. opgemerkt, dat met name de openbare schuilplaatsen niet aan de beoogde bestemming beantwoorden. Verder wordt de kritische opmerking gemaakt, dat de Nederlandse regering er beter aan zou doen te streven naar het voorkómen van een nieuwe oorlog dan naar het verzachten van de gevolgen ervan. De opsteller spoort met name het "Comité 29 november 1962" aan tegen de regeringspolitiek in deze stelling te nemen.

Zoals bekend werd dit comité opgericht naar aanleiding van de berechting, op 29 november 1962, van 123 jeugdige demonstranten, die op 30 juni van dat jaar in Den Haag een "geweldloze zitactie" tegen de atoombom hadden gehouden. Bij deze activiteiten, in eerste instantie uitgaande van de Haagse "Ban-de-Bom"-groep, was ook Van Duyn betrokken.

Tot de activisten van het comité, dat geen vast bestuur zou hebben, behoren jongeren van pacifistische zowel als van anarchistische huize. Het zou in hun bedoeling liggen het comité het karakter te geven van een "Comité van 100", zoals Engeland dat kent. Reeds begin 1963 werd geconstateerd, dat het "Comité 29 november 1962" zich daartoe tevens "Comité van 100 i.o." (in oprichting) noemde.

Het Britse "Comité van 100", dat sterk onder anarchistische invloed staat, deed in het verleden van zich spreken door zijn bemoeiingen met de openbaarmaking van bepaalde defensiegeheimen, in naam uitgaande van lieden, die zich "spionnen voor de vrede" noemden.

Mogelijk werd "De Vrije" c.q. Roel van Duyn door dat gebeuren

mede geïnspireerd tot de opstelling en verspreiding van de bedoelde circulaire.

Ofschoon volgens een latere mededeling in de pers de zgn. "BB-geheimen" niet geheim waren, kan men toch wel stellen, dat de opsteller(s) van het geschrift de feitelijke bereidheid bezit(ten) "werkelijke" geheimen aan de openbaarheid prijs te geven.

Dit bleek ten overvloede uit een publicatie in "De Vrije" van januari 1965, waarin o.m. gesteld werd: "Kent U BB-geheimen, zegt het ons - wij zeggen het anderen". Daaraan werd bij wijze van aanmoediging toegevoegd, dat natuurlijk ook "Staats-" en "BVD"-geheimen welkom zijn, onder het motto, dat het volk er recht op heeft te weten "wat achter de politieke schermen wordt uitbroed".

Van een extremistische instelling getuigde redacteur Van Duyn blijkens "De Vrije" van 19-12-1964 ook tijdens een studie-weekend van het Noorder-Gewest van Vrije Socialisten (NGVS), dat medio november in Noord-Laren werd gehouden.

In afwijking van de opinie van de meerderheid der aanwezigen, die zich in het kader van de vredesstrijd strikt op het geweldloosheidstandpunt stelden, kwam Van Duyn tot de volgende conclusie: "De vraag, geweld of geen geweld, is van secundair belang. De vraag is hoe een actie het maximale resultaat kan hebben, zo nodig door gebruik van geweld, al verdient o.i. geweldloosheid de voorkeur."

"Links", nieuw links-socialistisch blad voor Nederland

Toen in mei vorig jaar de uitgave van "Socialistisch Perspectief" noodgedwongen moest worden stopgezet (zie MO no. 5 - 1964), bleef de redactie zoeken naar een mogelijkheid om een nieuwe spreekbuis te vinden voor links-socialisten. Thans is samenwerking bereikt met de redactie van het Belgische weekblad "Links" (de Vlaamse uitgave van "La Gauche"). Niet alleen zullen redactieleden en medewerkers van het voormalige "Socialistisch Perspectief" bijdragen leveren voor het Belgische "Links"; er verschijnt bovendien sinds 9 januari - om de twee weken - een afzonderlijke Nederlandse editie onder de naam "Links-Nederland". Deze editie wordt evenwel in België gedrukt.

In dit orgaan worden speciaal artikelen over de Nederlandse toestanden opgenomen, aangevuld met materiaal uit België.

"Links-Nederland" beschouwt zich - aldus de aankondiging van de redactie - als de "waardige opvolger" van "Socialistisch Perspectief". Vier redacteuren van dit opgeheven blad (de links-socialistische Neudecker, alsmede de trotskisten Van Tijn, Tieleman en Drenth) bekleeden dezelfde functie bij "Links", met Van Tijn als eindredacteur. De redactie is voorts aangevuld met drie nieuwkomers uit studentenkringen, t.w. W. Brinkman, T. Regtien en J. Blok. (Regtien en Blok deden eerder van zich spreken door hun rol in de Studentenvakbeweging.)

Dat het nieuwe blad evenals zijn voorganger de functie van trotskistisch "intrede-orgaan" zal gaan vervullen valt niet alleen af te leiden uit het feit, dat wederom drie trotskisten deel van de redactie uitmaken. Ook de nauwe band met het Belgische "Links" is daarvoor een aanwijzing, want dit blad wordt reeds gebruikt als medium voor "intrede" in de Belgische Socialistische Partij. Dit feit is kort geleden nog weer eens in de aandacht gekomen, doordat de Belgische Socialistische Partij op haar congres in december j.l. voorstelde het partijlidmaatschap onverenigbaar te verklaren met de functie van redactielid van "La Gauche" en "Links".

Als hoofdredacteur van "La Gauche" en redacteur van het Belgische "Links" fungeert Ernest Mandel, een der topfiguren in de "Vierde Internationale".

Zoals bekend maken de trotskistische redactieleden van het voormalig "Socialistisch Perspectief" en het nieuwe "Links-Nederland" geen deel meer uit van de Nederlandse sectie van deze internationale beweging. Hun relatie met Ernest Mandel doet daarom wel wat merkwaardig aan.

STAKINGSOVERZICHT JANUARI 1965

Bedrijf : N.V. Koninklijke Machine Fabriek Gebrs.
Stork & Co te Hengelo.

Aanleiding : huisvestingsklachten etc.

Inmenging vakbonden : geen.

Resultaat : 5 Turken weigerden werkhervatting en zijn ontslagen.

Aantal werknemers : betrof alleen 60 Turkse werknemers.

Aantal stakers : resp. 45 en 15 Turken.

Duur staking : 1 dag (28-12-1964).

Bedrijf : Houthaven (Minervahaven, Zeeburgerhaven, Coenhaven), Stoomvaart Mij Nederland, Kon. Hollandse Lloyd, Amsterdams Haven Bedrijf.

Aanleiding : uitblijven nieuwe cao.

Inmenging vakbonden : geen

Resultaat : staking bedoeld als protestactie.

Aantal werknemers : + 1000.

Aantal stakers : + 500.

Duur staking : enige uren op 11, 12 of 13 januari 1965.

Bedrijf : N.V. Indeco Coignet te Zaandam.

Aanleiding : loonsverhoging en vergoeding reisen etc.

Inmenging vakbonden : besprekingen met behulp Turkse Ambassade - zijn op niets uitgelopen.

Resultaat : 50 Turken ontslagen en naar Turkije teruggestuurd.

Aantal werknemers : 170, w.o. 101 Turken.

Aantal stakers : 61 Turken.

Duur staking : 1 dag (11-1-1965).

Bedrijf : Machinefabriek Du Croo & Brauns, Amsterdam.

Aanleiding : cao-besprekingen.

Inmenging vakbonden : ANMB (NVV).

Resultaat : staking bedoeld als protestactie.

Aantal werknemers : 500.

Aantal stakers : meerderheid van werknemers.

Duur staking : 1 uur (13-1-1965).

Bedrijf : Amatex - petroleumoverslagbedrijf te Amsterdam.

Aanleiding : uitblijven nieuwe cao.

Inmenging vakbonden : geen.

Resultaat : staking bedoeld als protestactie.

Aantal werknemers : 130

Aantal stakers : ?

Duur staking : enige uren (15-1-1965).

Bedrijf : Amsterdamse Droogdok Mij.

Aanleiding : uitblijven nieuwe cao.

Inmenging vakbonden : geen.

Resultaat : staking bedoeld als protestactie.

Aantal werknemers : 1500.

Aantal stakers : meerderheid van werknemers.

Duur staking : 1 uur (19-1-1965).

Bedrijf : Houthaven (Minervahaven, Coenhaven), Verenigd
Cargadoors Kantoor; Amsterdams Havenbedrijf,
vaste en SHB-ploegen van Muller en Co te
Amsterdam.

Aanleiding : ondersteuning van gestelde looneisen.

Inmenging vakbonden : geen.

Resultaat : staking bedoeld als ondersteuning van gestelde
looneisen.

Aantal werknemers : 1500.

Aantal stakers : ± 600.

Duur staking : 1 uur (21-1-1965).

Bedrijf : Hollandse Constructie Werkplaatsen te Leiden.

Aanleiding : uitbetaling zgn. "langlopende premiebonnen".

Inmenging vakbonden : geen.

Resultaat : geen.

Aantal werknemers : 470.

Aantal stakers : 50.

Duur staking : $\frac{1}{2}$ - 1 uur (26-1-1965).

Bedrijf : Houthaven (Schoenmakers, Key, Minervahaven,
Houttransport e.a.) Amsterdam.

Aanleiding : ondersteuning onderhandelingen over ontwerp
haven-cao.

Inmenging vakbonden : NBV/NVV.

Aantal werknemers : 1200.

Aantal stakers : 400.

Duur staking : enige uren (28-1-1965).

Bedrijf : Kon. Ned. Hoogovens en Staalfabrieken, Velsen.

Aanleiding : klachten over eten en behuizing.

Inmenging vakbonden : geen (wel bemiddeling Spaanse Ambassade).

Resultaat : werk hervat.

Aantal werknemers : 12000.

Aantal stakers : 100 Spaanse arbeiders.

Duur staking : 5 uur (28-1-1965).

A G E N D A

<u>Datum:</u>	<u>Bijeenkomst:</u>	<u>Plaats:</u>	<u>Organisatie:</u>
begin 1965	EC-vergadering WFDJ	?	WFDJ
* 13-14 febr. 1965	Landelijke conf. OPSJ	Amsterdam	OPSJ (Org. Prog. Stud. Jeugd)
* febr. 1965	Bijeenkomst secretarissen nationale vredesbewegingen	Oost-Berlijn	WVR
1 maart 1965	Vorbereidende conf. 26 CP-en	Moskou	CPSU en andere CP-en
april 1965	2e Int.conf. onderwijs geschiedenis verzet	Tsj. Slow.	FIR
* 1-8 mei 1965	"Europa Week"	?	WVR
29 mei 1965	Nationaal treffen t.g.v. 20-jarig bestaan ANJV	Amsterdam	ANJV (Alg. Ned. Jeugd Verbond)
10-17 juli 1965	Congres WVR	Helsinki	WVR
* 28 juli-8 aug. 1965	9e Wereldjeugdfestival	Algiers	WFDJ/IUS
sept. 1965	8e Alg. Verg. WFWO	Boedapest	WFWO
sept. 1965	Intern. Symposium WFWO	Boedapest	WFWO
okt. 1965	6e WVV Congres	Warschau	WVV
eind 1965	5e Congres FIR	?	FIR

* nieuw c.q. aangevuld.